

Kálnay Adél

Fehér kavicsok

Ilka mindig szomorú volt, valahányszor anyáék összevesztek, s ez bizony egyre gyakrabban fordult elő. Apa azt mondta anyának, hogy nem fejtett a párttudata, mesélte szomorúan Ferikének, s hogy ez amiatt a valamilyen csőkevény miatt van. Kispolgári, vágta rá rögtön Ferike, s alig titkolt fölényes mosollyal nézett Ilkára. Az azt jelenti, hogy anyukád még nem igazi kommunista. Hát nem, egyezett bele szomorúan Ilka, sőt lehet hogy nem is lesz az. Apa viszont úgy látszik nagyon az, legalább is Mamóka szerint. A kert végében ültek a pincetetőn, s Ferike otthonról elcsent gyufájával próbálták meggyújtani a száraz fűvet. Sajnos hiába, pedig nagyon reménykedtek benne. Mindenképpen tüzet akartak csiholni, de sem kőütögetéssel, sem Ferike nagyanyjának törött szemüveglencséjével nem sikerült. A gyufa volt az utolsó reménysugár, de az utolsó ellobbant gyufaszállal ez is kihunytt. Nem is baj, vigasztalta Ilka Ferikét, még a végén olyan nagy tűz lett volna, hogy el sem tudjuk oltani. Ferike azonban a fejét csóválta és nem nyugodott. Holnap hozok másik doboz gyufát és benzint is, akkor meggyullad, döntötte el, s egyáltalán nem törődött barátnője aggodalmaival. Tegnap apa megint későn jött haza, panaszkodott tovább Ilka, anya még sírt is, hajolt oda Ferikéhez, mintha ezt igazán csak súgva, titokban lehetne megmondani. A nők mindig sírnak, vonta meg a vállát Ferike, sírnak akkor is, ha örülnek, akkor is, ha szomorúak. Hát anya nem örömeiben sírt, az biztos, bosszankodott Ilka barátja érzéketlenségén, azt se tudta, hol van apa, aggódott érte, érted, apa pedig, mikor megjött, egyszerűen kinevette. Mamóka pedig azt mondta apának, hogy úgy látszik az igazi kommunista az, aki a családjával nem törődik. Erre apa azt felelte, hogy bizony a párt az első, a család a második. Anya erre még hangosabban sírt, és én nagyon félttem.

Sokáig hallgattak. Nem kell félni, szólalt meg végül Ferike, a felnőttek állandóan veszekednek valamin, aztán kibékülnek. Mindig ezt csinálják, tette még hozzá, s a fejét csóválta. Láthatóan meg volt a véleménye a felnőttekről. Az mit jelent, kérdezte Ilka rosszat sejtve, ha valakinek nője van. Az olyan, mint Mandikának az ávos, csak fordítva, mondta könnyedén Ferike, s egyáltalán nem gondolt utána, miért is kérdezősködik erről barátnője. Egy idő után azonban fel kellett figyelnie a nagy csendre, ami szokatlanul hosszúra nyúlt és Ilkára nézett. A kislány guggolt, fejét annyira lehajtotta, hogy copfjai a földre értek. Egyik karjával átfogta térdét, másik kezével egy fűszálra próbált egy hangyát fölsegíteni. Mit nézel, kérdezte Ferike sután, pedig nem ezt akarta kérdezni, hanem, hogy miért sírsz, vagy valami hasonlót, mert látta, hogy rázkódik Ilka válla, de valamiért ezt nem tudta kimondani. Anya azt mondta apának, tudom, hogy nőd van, mondták, ne is tagadd, apa pedig erre nem válaszolt semmit, csak legyintett anyára, panaszkolta Ilka és szétkente arcán könnyeit. Tiszta maszat lettél, nevetett Ferike, de Ilka nem nevetett vele. A férfiak mind hülyék, mondta mérgesen és felpattant a földről. Miért, a nők talán nem, kiáltotta utána Ferike és most már ő is dühös volt.

Ilka úgy döntött, hogy soha többé nem beszél Ferikéhez, így azonban egyedül maradt félelmével. Mamókának nem mert szólni. Tudta, hogy nagyanyja apával nem lenne elnéző. Anyának sem mert semmit mondani, nem tudta, hogy szabad volt – e meghallania az esti veszekedést. Lehet, hogy anya összeszidná, ne üsd bele az orrod a felnőttek dolgába, ezt mondaná, és mérgesen nézne rá, az pedig nagyon rossz, ha anya mérgesen néz, akkor olyan, mintha nem szeretné őt. Papókéval sem lehet ilyesmiről beszélgetni, ő vagy elütné egy tréfával vagy hümmögne nagyokat és végül nem szólna egy szót sem. Apát pedig hogy is lehetne megkérdezni, brr, arra gondolni sem mert. Az orgonabokor alatt kuporgott, lábát átkarolta, állát térdéhez nyomta, így üldögélt. Titkos helynek hívta ezt a zugot, amit eredetileg Bobi forgott ki magának egy forró nyáron. Mamóka nem nagyon örült, ha Ilka oda bújtt. Csupa kutyaszőr leszel, beléd bújnak a bolhák, fenyegette Ilkát, de mivel Ilka akár egy ágyban is aludt volna kutyájával, egyáltalán nem rettent meg a fenyegetéstől. Az orgonabokor alatt azért volt nagyon jó, mert láthatatlannak érezhette magát. A bokrokat kerítés helyett ültette Papóka, s az évek alatt magasak és kővérek lettek. Innen Ilka mindenkit láthatott, aki arra járt, de ő észrevétlen maradt. A titkos helyet csak Ferikével és Bobival osztotta meg, olykor mindhárman ott kucorogtak, Bobi a nyakukba lihegett, kezüket, lábukat nyalogatta. Most azonban egyedül gubbasztott és lassan mindenkire megharagudott. Hallotta Papóka fütyörészését, Mamóka hangját, de hiába, messze voltak, nagyon messze, sokkal messzebb, mint a valóságban, s noha Ilka már máskor is érezte ezt, de talán sohasem fájt ennyire.

A házhoz vezető kis utacska túloldalán, éppen szemben a titkos hellyel, a virágoskertben már pompáztak a virágok, az enyhe szellő a bokor alá is beseperte illatukat. A kertet Mamóka gondozta, de Ilka is rendszerint ott

südürgött nagyanyja körül, segített kitaposni a kis barázdákat, locsolta a gyöngö palántákat. Mamóka úgy ültetett, hogy kora tavasztól késő őszig valami mindig virágozzon. Apró szegfűk, karcsú liliomok, nagy fejű dáliák, édes illatú rózsák, óriás krizantémok mellett különleges virágok is nyíltak itt, melyeknek Ilka az igazi nevét nem is tudta, mert Mamóka sem a nevükön emlegette őket. Nézd csak, ez a szép sárga, ez szegény jó Etus kedvence volt, istenem, de szerette, a sírjára is ezt ültettük, magyarázott Ilkának, ez édesanyám virágja, a lila volt a színe, azon a képen is, tudod, amin együtt van az összes gyerekével, a szép lila ruhája van rajta. Ez a pici fehér pedig az én virágom, Papóka ezzel kérte meg a kezem. Ilka szívesen hallgatta a virágok meséjét, mert ettől kezdve ha rájuk nézett, nemcsak őket látta, hanem a sohasem ismert Dédit, és Etus nénit, Mamóka legkedvesebb testvérét, aki fiatalon halt meg és csak egy elsárgult kép van róla, ahogy fekszik a koporsóban virágokkal övezve. Elvitte a spanyolnátha, mesélte Mamóka. Ezt a képet egyébként gyakran nézegette. Egy sovány arcú, szép fiatal lányt látott, aki éppen úgy nézett ki, mintha csak egy pillanatra hunyta volna le a szemét. Egyszerűen nem tudta elhinni, hogy nem alszik, hanem meghalt. Ne engedje már anyuka, hogy folyton ezt a képet nézze, fakadt ki egyszer apa, miért néz állandóan egy halottat, tessék eldugni előle vagy széttépem. Mamóka akkor elvette Ilkától a képet, de nem dugta el, hanem a fényképes doboz alá tette. Ilka pedig többet apa előtt nem vette elő Etus képét, de titokban máskor is nézegette, s amikor kint voltak a temetőben Etus sírjánál, ott is úgy gondolt rá, ahogy a képen látta, mintha annyi idő elteltével is változatlanul így feküdne a koporsóban, szép, sápadt arccal, virágok közt szundikálva. Ha szegény Etus olyan, mintha aludna, pedig meghalt, töprengett hangosan Ilka, akkor aki alszik, az meg olyan, mintha meghalt volna? Ugyan, ez butaság, hogy gondolkozhat így, szörnyülködött Mamóka, az alvó embert bármikor föl lehet ébreszteni. Ilkát ez a válasz nem nyugtatta meg. Ettől kezdve, ha valakit aludni látott, félve figyelte, lélegzik – e még. Ha úgy látszott, hogy talán már nem, rémülten rázta meg családtagjait, nagy ijedelmet okozva ezzel a meglepett ébredőnek. Csak ki kellene vizsgálatni ezt a gyereket, mondta türelmetlenül apa, amikor már sokadszorra rángatta ki őt Ilka a délutáni alvásból. Ez tényleg nem normális. Azt akarod mondani, hogy a gyerekem nem normális, rivallt rá anya és megint elkezdődött egy veszekedés Ilka feje fölött. Oda – vissza dobálták a sarat egymásra, s egyáltalán nem törődtek vele, hogy a sár nagy része kislányukra potyog. Csak érzékeny, nagyon érzékeny, ölelte magához Ilkát Mamóka, s egyéb se kell neki, csak ilyesmiket halljon. Egy idő után aztán leszokott az ébresztgetésről, de nyugtalansága nem múlt el. Az alvó mitől más, mint a holt, faggatta Mamókát. A lélektől, felelte röviden nagyanyja, a halottat elhagyja a lelke, az alvót nem. Látszott rajta, hogy nem akar erről többet beszélni, így Ilka nem mert tovább kérdezősködni, magában töprengett tovább. Elalváskor most azért is imádkozott, hogy ne hagyja el a lelke, amíg alszik. Amikor fölébredt, rögtön arra gondolt megkönnyebbülten, hogy lám, él, tehát vele van a lelke. De minél többet gondolkozott, annál bizonytalanabbnak látta az életet, s annál valószínűbbnek a lélek távozását. Töprengett, mit kéne tenni, hogy a lélek ne akarja elhagyni az ő testét. Hiszen bármikor megtörténhet, hogy a lélek gondol egyet . . . Főleg, ha nincs az ember résen, márpedig alvás közben nem lehet résen lenni. A lélek olyan lehet, mint a füst vagy a pára, amit a könnyű szél csak felkap és elrepít. Kész csoda, hogy ilyen könnyű, láthatatlan valami megmarad a testben, elvégre ha kinyitják a kályhaajtót, a füst óhatatlanul megszökik, nincs, ami visszatartsa. A pára is nyomtalanul eltűnik, ha kisűt a nap. Mi tartja akkor a lelket bent a testben, ezt el sem tudta képzelni. A gondot tovább fokozta, hogy nem egyszer hallotta Mamókától, hogy ez vagy az az ember lelketlen, s lám, mégis élt vidáman, pedig már elhagyta őt a lelke. Minden egyre zavarosabb lett hát, közben biztos volt benne, kell lennie egy válasznak, ami mindent megmagyaráz, csak neki nem mondja meg senki. Ferikét nem nagyon érdekelte a dolog. Nagyanyó azt mondta, akinek kitélt az ideje, az meghal. A lelke pedig feljut a mennyországba vagy le a pokolba. Nekünk csak arra kell vigyázni, ne a pokolba jussunk. Azt meg honnan lehet tudni, hogy mikor telik ki az időnk, kérdezte Ilka. Azt senki sem tudja, vont vállat Ferike, azzal nem kell foglalkozni. Ilka belesápadt az újabb bizonytalanságba. Ezek szerint bármi bármikor megtörténhet, és semmit nem lehet ellene tenni, de hát ez szörnyű, nézett Ferikére. Nem annyira, vont vállat barátja, ha minden este imádkozol és nem beszélsz csúnyán, úgyis csak a mennyországba jutsz. Ott pedig találkozol mindenkivel, aki jó, mi ebben a szörnyű? Ilka hallgatott. Egyáltalán nem vágyott arra, hogy bárhová elkerüljön innen, ahol van, még ha az maga a mennyország is. Hiszen, ha valahol valamiért lenni jó, annak csak egy oka van, hogy azokkal vagyunk, akik szeretnek minket és akiket mi is szeretünk. A mennyország az biztos szép lehet, de akiket Ilka igazán szeret, azok még mind élnek, így egyáltalán nem lenne jó ideje korán a mennyországba kerülni. Mit is csinálna ott egyedül, csupa ismeretlen ember között?! Így hát csak remélni tudta, hogy az ő ideje

még nem telt ki, s csak akkor kerül a mennyországba, amikor már mindenki ott lesz, azok közül, akik itt a földön is körülvették.

Ilyen és másféle dolgokon töprengett Ilka a titkos helyen, s közben figyelte, mi történik a külső világban. Most éppen az történt, hogy megérkezett Lotti néni, aki kis Lotti anyukája és anyának majdnem barátja, ami azt jelenti, hogy Lotti néni szívesen barátkozna, de anya húzódozik. Olyan furcsa ez a Lotti, mondta anya egyszer Mamókának, a férje megcsalja, ő pedig úgy viselkedik, mintha nem érdekelné. Olyan különös gondolatai vannak a házasságról, szinte megijedek tőle. Ilka nem tudta meg, mik ezek a gondolatok, mert anya addigra rájött, hogy ő is ott van, ezért másról kezdett beszélni. A maga részéről kedves nének látta kis Lotti anyukáját, olyannak, aki sokat nevet, szép tarka ruhákban jár, s akinél mindig ugyanaz az édeskés illat van minden szobában. Émelyítő, mondta anya, olyan émelyítő, fojtó szag van Lottiéknál, nem tudom mitől. Ritkán voltak vendégségben náluk, egyszer – kétszer egy évben, pedig Ilka szeretett játszani kis Lotti babáival, szerette nézegetni a szép képeskönyveket és szerette azt az édes illatot is. Egészen más volt a hangulata az egész háznak. Először is minden nagyon világos volt. Nagy széles ablakok, üveges ajtók, világos bútorok, élénk színű szőnyegek, mindenütt virágok, s ráadásul fürdőszoba, ami maga volt a csoda. Van pénzük, mégis olyan komolytalanok, jelentette ki anya, de hogy mindez mit jelent, nem magyarázta meg. Lotti néni férje apa focistársa volt, ezenkívül apa főnöke is, befolyásos ember, ezt is anya mondta, Mamóka pedig csak legyintett rá, na hiszen! Ferike elmagyarázta Ilkának, mit jelent, ha valaki befolyásos. Az azt csinálhat, amit akar. Mindent el tud intézni, még azt is, hogy olyan húst kapjon a hentesnél, amilyenről más csak ábrándozik. Őt is Pistának hívták, akárcsak apát, de focisták körében Sóher volt a beceneve. Apa otthon is így emlegette, de megtiltotta, hogy Ilka véletlenül így nevezze. Nagyon dühös érte, mondta. Nem csoda, felelte anya, hiszen az igazságot hallja csak, az pedig senkinek nem tetszik. Ilka kénytelen volt ismét Ferikéhez fordulni, ám ezt a szót ő sem ismerte. Lehet, hogy zsidót jelent, találgatott, nagyon úgy hangzik. Ilka nagyon ritkán látta kis Lotti apukáját, mert neki mindig dolga volt. Folyton egyedül vagyok, panaszkolta Lotti néni, de leginkább olyan volt, mintha dicsekedne. Anyához is egyedül érkezett, s Ilka nem is értette, miért jött. Bent nem akartam mondani, de igazából azért jöttem, hogy tanácsot adjak neked, mondta Lotti néni éppen a virágoskertnél, s úgy tett, mintha gyönyörködne a virágokban. Gondolhatod, én hányszor átestem már ilyen megrázkódtatáson! Végül szinte megszoktam, hogy Sóhert hajtja a vére! A te Pistád azért nem olyan, de hát istenem, mindenki megszedülhet, nekem elhiheted! Anya sírni kezdett és leguggolt a virágokhoz. Ne sírj már, ezzel nem hozhatsz helyre semmit, guggolt le mellé barátja, most kell igazán észnél lenni, ha nem akarod elveszíteni! Anya ilyesmi hangtalanul sírni. Nem akarom, hogy anyuka megsejtsen valamit, ő amúgy sem kedveli Pistát, egyéb se hiányzik . . . Nem fog megtudni semmit. Holnap csinosan felöltözzél és bemész a pártbizottságra. Egyenesen a párttitkárhoz kell ilyenkor menni. Ő majd rendbe teszi a dolgokat. Ne félj, Pista legközelebb kétszer is meggondolja, kurvázson – e. A titkár elvtárs szereti, ha kérnek tőle, nekem is azt mondta, örül, ha segíthet bárkinek, hát még, ha csinos nő az illető. Sosem csináltam még ilyesmit, idegen ez tőlem, habozott anya, s Ilka egyre kényelmetlenebbül érezte magát. Anya nagyon haragudna, ha tudná, hogy itt vagyok és hallok mindent, gondolta, s még arra is gondolt, hogy befogja a fülét, de azt azért nem tudta megtenni. Nem lehet érzelmeket ráparancsolni senkire, sírdogált tovább anya. De észhez téríteni lehet, érted, rázta meg Lotti néni anya vállát, s a párttitkár éppen ezt fogja tenni! Ez olyan határozottan hangzott, hogy anya abbahagyta a sírást. Fölálltak, Lotti néni megölelte anyát, s biztatónan azt mondta neki: holnap! Holnap, ismételte anya és halványan elmosolyodott.

Ilka másnap nagyon figyelte anyát. Miért nézel engem állandóan, kérdezte idegesen anya, mi van rajtam látnivaló? Biztos a csavarókat nézi, mondta Mamóka, régen látott már téged így. Tényleg, hová készülődsz? Lottival megyünk egy találkozóra, a focista feleségek jönnek össze valamiért, válaszolt anya, s Ilka nem nézett rá, mert nem akarta látni az arcát, amikor hazudik. Délutánra anya nagyon csinos lett, majdnem olyan, mint Mamóka volt lánykorában. Legalább is a haja éppen olyan mézszínű, mint az övé volt régen, s ugyanolyan hullámosan omlott le vállára. Száját kifestette, s azt a ruháját vette fel, melyet igazi ejtőernyőselyemből varratott magának. Az ejtőernyő a háború utolsó napjaiban került a családhoz, akkor, amikor még a Felvidéken laktak, s Ilkáról még senki sem tudott. Anya sem volt még az a csinos asszony, aki most, hanem csupán egy sápadt, sovány lány, akinek Mamóka azt parancsolta, valahányszor katonák jönnek, görnyessze be a hátát, s köhécseljen megállás nélkül, hogy ne nyúljanak hozzá. Beteg a tüdeje, mutatta kézzel – lábbal Mamóka a katonáknak, akik így messze elkerülték. Egy alkalommal az egyik orosz katona még egy koszos ejtőernyőt is odadobott neki ajándékkul. Gyévocska, ruha, neked, mutogatott nevetve a sárszínű rongydarabra. Na gondoltam magamban, mesélte Mamóka, menjen csak el, majd kidobjuk az egészset. Persze nem úgy lett, mert valamilyen megérzésből csak kimostam, s hát mondhatom, még sosem láttam olyan gyönyörű almazöld selymet, mint az volt. Ilka nagyon szerette hallgatni ezt a történetet, mert izgalmasnak tartotta. Csodálta Mamókát, hogy ilyen ravasz módon mentette meg anyát attól, hogy hozzányúljanak, noha azt nem értette pontosan, miért baj, ha valakihez csak úgy hozzányúlhatnak. Az azt jelenti, hogy megerősokolják, mondta Ferike, de hogy az mit jelent, már ő sem tudta. Nagyon, nagyon rossz dolog, az biztos. Ilka boldog volt, hogy az a

sápadt, vékony lány, aki az ő anyukája lett később, megmenekült attól a nagyon, nagyon rossz dologtól, s ráadásul lett neki egy igazán szép ruhája, amely minden lépésnél, mozdulatnál úgy suhog, ahogy a magasra nőtt kukorica levelei suhognak, mikor Ferikével bújócskázna benne, s amelyről azt reméli, hogy majd az övé lesz egyszer. Most azonban nem tudott annyira örülni, mert anya szép ruhájában egy ismeretlen emberhez készült, akit párttitkárnak hívnak, nyilván azért, mert az emberek, ha van néhány titkuk, elmondják neki. Anya is el akarja mondani a titkát, az az ember pedig segíteni fog, ahogy Lotti néni mondta. Miért van akkor mégis rossz érzése, ahogy anya távolodó alakját figyeli?

Amikor anya nagy sokára visszajött, Ilka éppen kedvenc munkáját végezte. A két malacnak, Zsuzsinak és Józsinnak készítette a vacsorát. Ez úgy történt, hogy Mamóka megfőzte héjában a krumplit, kiöntötte az egészet a moslékos vödörbe, s amikor kézmelegre hűlt, hozzáöntötte a kukoricadarát vagy a korpát. Ekkor Ilka letérdelt a vödör mellé, s mindkét kezét beledugta. Jól mancsikold össze kislányom, figyelmeztette teljesen fölöslegesen Mamóka, mert Ilka nagy élvezettel nyomkodta szét a krumplikat, szerette, ahogy a szétázott krumpli az ujjai között kitüremkedik. Szörcsögött, bugyogott, cuppogott a vödörben az alakuló massa, s a malacok egymást taszigálták visítva az ólajtó körül. Jól van, jól van, mondta Ilka nagyanyját utánozva, jövünk már, jövünk! Ketten fogták Mamókával a vödört, Ilka ugyan inkább csak kapaszkodott belé, de a világért sem engedte volna el. Még a végén a malacok azt hiszik, hogy neki semmi köze nem volt a finom vacsorához! Ekkor lépett be anya a kapun, s rövid köszönés után sietett a házba. Ilka csupán egy pillanatra láthatta, azt azonban észrevette, hogy anya arca kipirult, s csillog a szeme, mint mikor ajándék vagy más öröm éri az embert. Mamóka el volt foglalva a malacokkal, de Ilka nem is bánta. Úgy érezte, jobb, hogy csak ő látta, nem ugyanaz az anya jött haza, mint aki elment. Ám, hogy ennek most örülni kell, vagy szomorkodni miatta, azt nem tudta eldönteni.

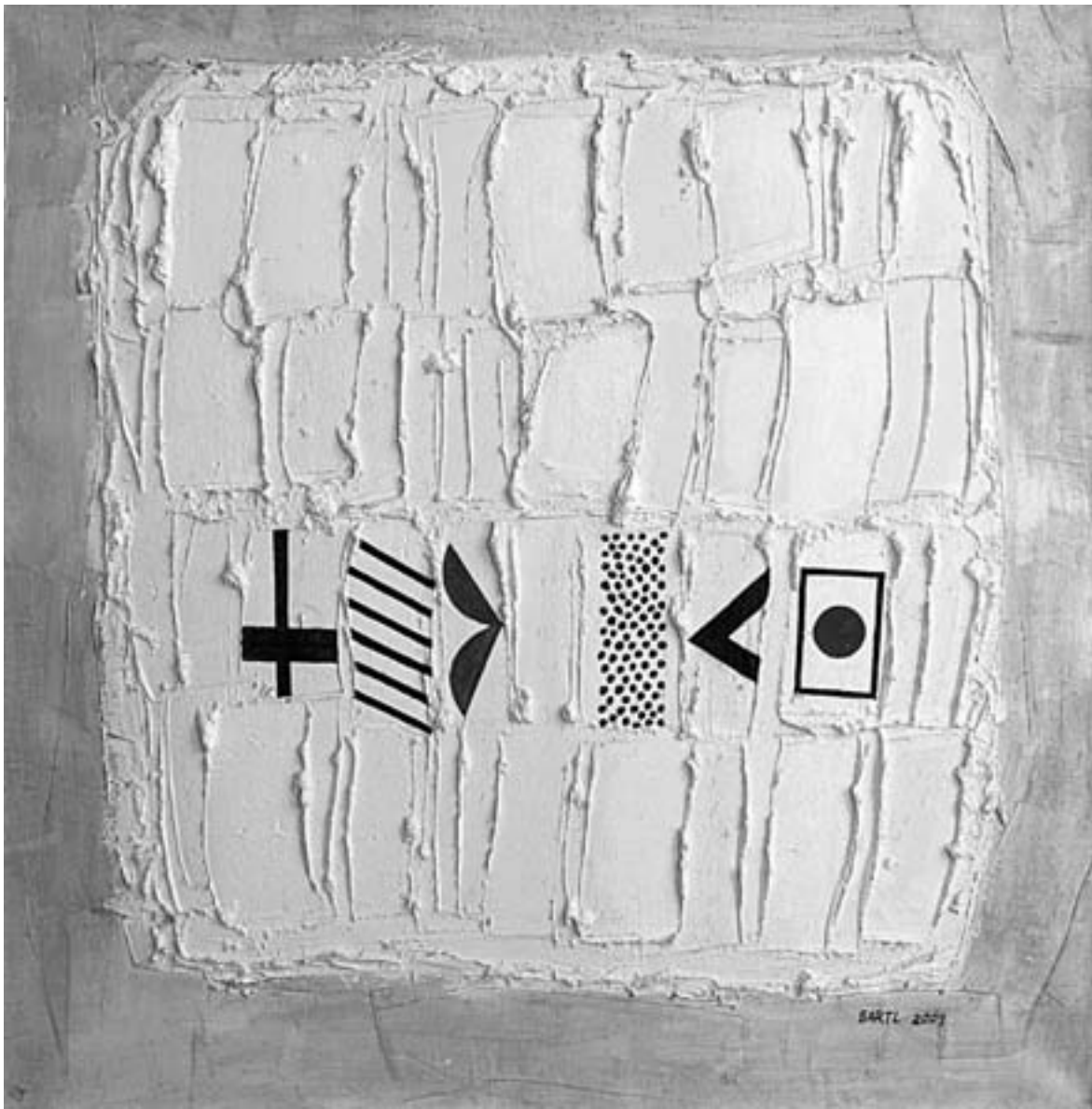
A következő néhány napban furcsa játék alakult ki. Anya apát figyelte, Ilka pedig anyát, illetve mindkettőjüket. Pénteken délután apa azt mondta, régen voltunk már hármásban valahol. Ez így igaz, felelte anya és várakozón nézett apára. Szombaton ebédnél apa közölte, délután a játszókertbe megyünk, és utána beülünk valahová. Ilka örült. A játszókertet nagyon szerette. S még jobb volt, hogy látta, anya is örül. Alig várta, hogy Mamóka engedélyt adjon az öltözésre, s szép ruhájában kiállhasson a kapuba. Mindig itt várakozott a felnőttekre, akik sokkal nehezebben készültek el, mint ő, mintha nekik nem lenne ugyanolyan fontos a program. Azért is szeretett itt állni, mert aki arra ment, mind megdicsérte, Ilka pedig szívesen hallgatta a dicséreteket. Neki nem volt elég az a tükör, melyben már alaposan megnézte magát. Számára az emberek is tükörök voltak, mind őt mutatták, ha beléjük nézett. Most azonban nem jött senki, hiába reménykedett. Csendes, tikkasztó július vége volt, állt a levegő, s a kút melletti vályúban nyüzsgöttek a méhek, darazsak. Némelyek mohón szipókázták az állott vizet, mások pedig már reményt vesztetten kapálóztak a hatalmas tó közepén. Ilka leguggolt, s egy bottal próbálta kipöckölni szerencsétlen fuldoklókat a vízből. Nekik mi vagyunk az Isten, mondta Ferike nevetve, amikor egyszer egy egész csapat hangyát mentettek meg így a pusztulástól. Ilka azonban nem nevetett, ő el tudta képzelni, hogy a hangyák így gondolhatják. Mire minden darazsat és legyet és méhet kimentett a vízből, szép fehér ruhája is alaposan vizes lett. Mindig valami butaságot csinál, szidta apa, minek kell ezeket a vacak bogarakat kiszedni a vízből? Te jó ég, hogy néz ki a ruhád, csapta össze a kezét anya, vissza kell mennünk átöltözni! Ilka megjegyezte, hogy már megint elszomorította szüleit, nem akarta volna, ha miatta romlik el ez a szépnek ígérkező szombat délután. Szerencsére azonban most nem kezdtek el a veszekedést. Anya gyors, kapkodó mozdulatokkal átöltöztette Ilkát és pár perc múlva már kézen fogva mentek lefelé az úton. Ilka ment közepén és felváltva nézett apára és anyára, megpróbálta hozzájuk igazítani a lépteit. Nézz a lábad elé, mondta apa, vigyázz, hová lépsz, mert tiszta por lesz a zoknid, mondta anya, s Ilka örült, hogy törődnek vele a szülei. A völgyből kiérve elhaladtak Ferikéék háza mellett. Ilka csak azért sem nézett oda, mégis látta, hogy barátja a kerítés tetején ül, s őket nézi. Kezét csókolom, kiáltott, szervusz Ilka! Servvusz, felelte a kislány, anélkül, hogy arra fordította volna fejét. Magában azonban eldöntötte, holnaptól megbocsájt majd, anyáék kibékülésének örömére.

A játszókert a gyár szomszédságában volt, a gyári iskolával szemben. A fák leveleit itt is gyakran vörösré festette az ércpor, s időnként a gyár szaga olyan erős volt, hogy kaparta az emberek torkát és csípte a szemét, Ilka mégis nagyon gyönyörűnek látta ezt az enyhén az erdős dombnak támaszkodó, nagykapus kertet. A kapu előtt kétoldalt lufiárusok ültek, és mindig megszólították a gyerekeket, akarnak – e szép luftballont vagy simlabdát. A szülők pedig vagy azt mondták, köszönjük szépen, majd ha kifelé jövünk, vagy azt, hogy van már ilyenünk otthon, s akkor volt olyan gyerek, aki nyafogott, durcáskodott, s végül kiharcolta vagy azt, hogy vegyenek neki egy lufit vagy azt, hogy ráripakodjanak, elrángassák onnan, vagy elverjék a fenekét. Ilka sok ilyen jelenetet látott, elképedve figyelte a bömbölő, toporzékoló gyerekeket, s az őket rángató szülőket. Ő bizony sosem mert így viselkedni, még egészen kicsi korában sem, s noha nem teljesen értett egyet Mamókával, aki szerint a felnőtt mindig jobban tudja, soha, de soha nem szállt volna szembe anyáék akaratával. Most pedig határozottan a kedvükben akart járni, ezért nagyon jó kislánynak kellett lenni. Nem rohagált hát, mint a többi gyerek, nem húzta a szüleit kedvenc hajóhintájához,

nem türelmetlenkedett, mikor apa sörért állt sorba, nem követelt édességet. Az persze jól esett volna, ha anyáék észreveszik feltűnő jóságát, s megdicsérik érte, de hát nem értek rá erre. Végül a türelemnek meglett a jutalma. Felülhetett mindenre, amire csak akart. A kicsi és a nagy hajóhintára, a mesefigurás körhintára és csónakázhatott anyáékkal abban a kör alakú medencében, melynek falán víziló, zsiráf, elefánt és más különleges állat festett képei láthatók. A csónakok is szép színesek, s a medence közepén, ott ahol a csónakot forgató rudak összeérnek, krokodilok, teknősök, vízimadarak szobrai pihennek a sziklán. Ezt nagyon szerette. Mindegyik állat barátságosan nézett a csónakokban ülőkre, s ettől mindenki, de Ilka biztosan Afrikában képzelhette magát. A legeslegjobb azonban a biciklizés volt, még akkor is, ha itt kellett legtovább sorban állni. A bicikliken, kisebbeken, nagyobbakon, melyek szintén rúdon forogtak körbe, kormányozni nem, csak pedálozni kellett. Általában harc folyt a nagyobb biciklikért, azok értékét a nagyobb körpálya adta, de Ilka sosem tolakodott. Elfogadta, ami maradt, így általában a belső, legkisebb biciklin tekert. Most azonban szerencséje volt, ő állt elsőnek a sorban, s a legnagyobb bicikli éppen az orra előtt állt meg. Pár pillanatig még így is tétovázott, apa úgy kiáltott rá, menj már, mert még elveszik előled! Nagyon élethetetlen ez a gyerek, hallotta Ilka, miközben felkészülődött az ülésre, nem kellett volna ilyenre nevelni! Apa hangja szemrehányó volt, mint mindig, ha Ilka valamilyen hibáját tette szóvá. Anya válaszolt valamit, de ezt már nem hallotta. Repült vele a bicikli, egyre gyorsabban, összerosódottak a kerítésnél állók a sebességtől, anya és apa is eggyé váltak, nevetve integetett nekik, s boldog volt, hogy visszaintegettek. Később, mikor már a kisállatkertert is megnézték, ahol rókák, borzok, rágcsálók szaglottak apró ketreceikben nyomorultul, apa simlabdát is vett neki, és egy piros kakasos nyalókát.

A játszókerthez közel volt az a kerthelyiség, ahová igyekeztek. Ilka még nem járt itt, most gyönyörködve nézett szét. A hatalmas fák között és a szintén hatalmas, komor épület oldalában egy vidám kis zug várta a vendégeket. A fehér asztalok és székek alatt fehér kavicsszőnyeg, körben alacsony, fehér kerítés, a kapura piros rózsák futnak, s a kert fölött színes gömblámpák gírlandjai gyulladnak föl, ha eljön a szürkület. Zenekar is ült egy dobogón, s a zenekar előtt nagy körben téglákkal rakták ki a táncolóhelyet. A téglák között itt – ott kiütközött a fű, s amikor zenezsünet volt, a kislányok szaladgáltak a porondon, s úgy csináltak, mintha táncolnának. A felnőttek nevettek őket, s tapsoltak nekik. Közel ültek a zenekarhoz, így Ilka mindenkit láthatott, a táncolókat, a pincéereket, sőt, ha ágaskodott a konyhába is beleshetett, ahol fejkendő asszonyok nagy fakanalakkal hatalmas fazekakban keverték az ételt. Arcukról csorgott a víz, s nagyokat kacagtak, ha a pincérek a válluk fölött belenéztek a munkájukba, s incselkedve mondtak valamit. Ilka tudta, mi az a színház, egyszer megnézték együtt a Jancsi és Juliskát, az igaz, hogy amikor a vasorrú megjelent, annyira sírt, hogy ki kellett vinni a teremből. Persze ez már régen történt, különben éppen itt, ebben a hatalmas épületben, melynek oldalához bújik a kisvendéglő. Olyan ez, mintha színházban ülnék, gondolta, s nézném az előadást. Majdnem minden asztalnál ültek, ahol pedig nem, azon egy tábla állt. FOGLALT, olvasta Ilka. A kecskelábú asztalokon kék – fehér kockás terítők, a kecskelábú székeken színes párnácskák. Az asztalon kis vázában virág. A pincér, aki Ilkát egy fürgé nyuszira emlékeztette, mert fogai viccesen kiálltak a szájából, ő maga pedig villámgyors cikázással közlekedett az asztalok között, hajlongva köszöntötte őket, s udvariasan leporolta a terítőről a láthatatlan morzsákat. Ismered, kérdezte anya apát, s hangjában Ilka gyanakvást érzett. Dehogyan, felelte apa, illetve a bátyját, ott dolgozik az irodán. Sokáig csendben ültek, úgy tűnt, anyáék nem akartak, Ilka pedig nem mert megszólalni. Kevergette a limonádét, várta, hogy feloldódjanak a pici porcukorgömböcskék, s arra kérte a jóistent, hogy történjen már végre valami. A zenekar végre újból elkezdett játszani. Keringő, mondta anya és apára nézett. Menjünk táncolni, állt fel apa, s megfogta anya kezét. Ilka elégedetten helyezkedett el a széken, iszogatta a limonádét, s nézte, milyen gyönyörűen pörög anya szoknyája, mintha még emlékezne ez az almazöld selyem, milyen volt a repülés az ég kékségében. A keringő után Ilka csalódottan látta, hogy apa visszakíséri anyát az asztalhoz. Mindjárt jövök, mondta és kiment a rózsával futtatott kapun. Itt van az edzőjűk, magyarázta anya kipirult arccal Ilkának, vele akar beszélni, fontos, mondta, s szomjasan beleivott sörébe, amit még a keringő előtt hajított asztalukra a fürgé pincér. Meleg, biggyesztette le száját, de Ilka látta, inkább vidám, mint csalódott. Sokáig ültek ketten, a táncosokat figyelve. Ilka remélte, hogy anya nem aggódik apáért, remélte, hogy nem tűnik el az az ismeretlen mosoly, amivel anya a zenét hallgatta, s nagyon remélte, hogy apa hamarosan visszajön, s újból tánkra kéri feleségét. Megyek, megnézem apát, csúszott le a székről, amikor úgy érezte, nem bírja tovább. Jó, de ne menj messzire, egyezett bele anya, s tovább ringatta magát a zenére, nehogy elkallódj! Ilka a rózsáskapuhoz szaladt, s kibámult a sötétbe. A kapu előtt közelebb, távolabb kis csoportokban emberek beszélgettek. Ki tudja, melyik csoportban áll apa, gondolta, közelebb kéne menni, mégsem kiálthatja el magát, bár legszívesebben ezt tette volna. Kis töprengés után átlépett a színes lámpák fényén, át a sötétségbe, s elindult a fehér kerítés mentén tapogatózva. Várta, hogy szeme megszokja a sötétet. Egyre közelebb került a sötétben álló épülethez, melyben a talán még mindig ott áll a színpadon a gonosz boszorkány édes illatú mézeskalácsháza, ahová kedves szóval csalogatja a hisztérius gyerekeket. Ilka megborzongott, s úgy érezte, vissza kell futni gyorsan, mielőtt valami nagy baj történik.

A zene hirtelen elhallgatott, s Ilka fojtott kuncogást, suttogást, s valami nyögdécselést hallott, amit semmihez nem tudott hasonlítani. Szemét erőltetve fúrta a sötétbe, a félelem és a kíváncsiság egyszerre kényszerítette maradásra és futásra. Édesem, te, mindenem, te, nyögte valaki, szinte közvetlenül Ilka előtt, gyorsan, gyorsan, lihegte egy másik, s Ilka két egymásba gabalyodott árnyat látott, akik mintha birkóznának vagy küzdenének egymással, s a következő pillanatban azt is meglátta, amit soha, de soha nem kellett volna meglátnia, hogy apa az egyik, aki ott tekereg, moco-rog a fal tövében, apa az, mondta ki magában, s nem tudta, hogyan fog visszatalálni. Megtaláltad apát, kérdezte anya, amikor meglátta. Ilka lehajtott fejjel állt az asztalnál, egyik lábával a fehér kavicsokat kotorta, kis púpocskát kotort össze, aztán hirtelen szétrúgta. Nem, ingatta a fejét, mert megszólalni nem tudott. Anya arcáról már eltűnt a vidám pirosság, mosolygós szája elkeskenyedett, haja szemébe hullott. Biztos mindjárt jön, mondta Ilka és szomorúan nézte anya doboló ujjait az asztalon. Persze, persze, felelte anya, aztán mennünk is kell, mert nagyon lehűlt a levegő. Nem fázol, kérdezte idegesen. Nem, nem, egyáltalán nem fádom, bizonygatta Ilka, pedig minden porcikája reszketett.

Bartl József:
Négy jel